

СУТНІСТЬ АГРОЕКОЛОГІЧНОГО ОБҐРУНТУВАННЯ ВИРОЩУВАННЯ РІПАКУ ОЗИМОГО

Галкін Є.В., аспірант

Миколаївський національний аграрний університет

Науковий керівник – канд. с.-г. наук, доцентка **Манушкіна Т.М.**,

Миколаївський національний аграрний університет

<https://orcid.org/0000-0001-5843-271X>

Анотація. Агроєкологічні аспекти вирощування ріпаку ніяким чином не суперечать вимогам охорони природи. Ріпак являється провідною олійною сільськогосподарською культурою для продовольчого і технічного призначення, яка як і в цілому рослинництво, сприяє забезпеченню населення продуктами харчування, тваринництво – кормами, промисловість – сировиною, зовнішню торгівлю – експортними товарами, до того ж ріпак є однією із основною сировиною для виробництва біодизелю. Для аграрного бізнесу ріпак є рентабельною культурою, в перспективі сприятимуть розвитку виробництва також екологічні підходи вирощування такої культури.

Ключові слова: вирощування ріпаку, екологія, сировина, олійні культури.

Постановка проблеми. На сьогодні вирощування ріпаку озимого, як і всіх сільськогосподарських культур в Україні, знаходиться у ризикових умовах через бойові дії, часткову окупацію земель, замінування. В умовах післявоєнного відновлення також необхідно враховувати те, що ріпак як і інші олійні культури виснажують ґрунт. Застосування пестицидів та добрив, що призводить до забруднення ґрунту й ґрунтових вод, негативно впливаючи на довкілля.

Виклад основного матеріалу досліджень. При агроєкологічному підході вирощування ріпаку озимого доцільно першочергово врахувати, що така культура добре росте на будь-яких ґрунтах, окрім глинястих, піщаних, кислих та заболочених площах. Зазначена сільськогосподарська культура має цінні біологічні властивості, будучи фітосанітарною культурою. Фітосанітарна безпека будь-якої держави означає захищеність її території від ризиків, які виникають в разі проникнення, розповсюдження та масового розмноження шкідників, хвороб рослин та бур'янів [1].

Ріпак озимий чутливий до хвороб, шкідників та бур'янів. Наукові дослідження, а також виробнича практика свідчать, що у агротехнології вирощування ріпаку озимого доцільно враховувати наступне.

1. Детальний моніторинг полів щодо ураження хворобами, при цьому приділяється увага де появляється загроза ураження рослин родини капустових;

2. На уражених хворобами полях необхідно дотримуватись перерви щодо виробництва ріпаку озимого, а також інших сільськогосподарських культур

родини капустових. Якщо поле уражене килою капусти, то така перерва має тривати від семи до дев'яти років.

3. По завершенню збирання урожаю ріпаку озимого треба приоритетно рештки після збору такого урожаю.

4. Доцільно внести добрива із мікроелементами, такими як бор, цинк, марганець, молібден, магній.

5. Регулювати водний баланс щодо структури ґрунту для запобігання утворення кірки, ущільнення, збільшення липкості.

6. Посівну кампанію ріпаку озимого проводити в оптимальні терміни, що сприятиме доброму розвитку рослин.

7. Мінімізувати обробіток ґрунту на тих площах де високий ризик хвороб з метою уникнення поширення інфекцій.

8. Здійснювати очищення сільськогосподарської техніки та знарядь обробітку від залишків ґрунту для упередження перенесення збудників хвороб на інші земельні ділянки.

Крім економічно поґрунтованої вигоди, ріпак озимий позитивно впливає на екологічний стан навколишнього середовища. З'ясовано, що один гектар посівів культури виділяється до 10600000 л кисню.

Європейський Союз на сьогодні вже орієнтований на екологічні підходи, які відображаються у відповідних енергетичних розвідках. Країни-члени Європейського Союзу вживають заходів щодо стимулювання діяльності для виробництва та використання біоенергії, оскільки біоенергетика являється перспективною у глобальній економіці, що сприятиме екологічній безпеці, а також економічній вигоді. Ініціатива Європейського Союзу передбачає зростання об'ємів щодо використання біодизелю, що в свою чергу буде формувати великий додатковий попит на ріпакову олію.

За дослідженням науковців з'ясовано, у випадку якщо десять відсотків ріллі використовувати під посів ріпаку, то агропромисловий комплекс нашої держави може бути забезпечений екологічним біопаливом [2].

Наша держава являється одним із провідних постачальників продукції сільського господарства на міжнародному ринку. Аграрний сектор в цілому вносить великий вклад щодо забезпечення глобальної продовольчої безпеки у світі завдячуючи великим об'ємам вирощування сільськогосподарських культур [3].

В Україні експорт продукції сільськогосподарського виробництва зберігає тенденцію до сировинної орієнтації. Експорт насіння ріпаку з в цілому досягає до дев'яносто семи відсотків обсягів його виробництва. В даній ситуації може допомогти поступовий перехід від експорту сировини до експорту готової продукції (товарів) кінцевого споживання. Одним із кінцевим товаром для споживання може бути біопаливо [4].

Висновки. Зважаючи на наукові дослідження можна прийти до висновку, що ріпак озимий є перспективною олійною культурою, яка сприяє продовольчій безпеці. Для ефективного вирощування ріпаку озимого доцільно враховувати оптимальне та науково обґрунтоване співвідношення культур у сівозмінах,

якісну підготовку ґрунту до сівби, дотримання строків сівби та норм висіву насіння, своєчасну боротьбу зі шкідниками та хворобами. До того ж налагодження власного виробництва біопалива, є також одним із інструментів забезпечення продовольчої безпеки України в умовах післявоєнного відновлення.

Список використаних джерел

1. Державний контроль у сфері фітосанітарії. Головне Управління Держпродспоживслужби в Миколаївській області від 06.10.2016 р. URL: <https://dpssmk.gov.ua/fitosanitarna-bezpeka/>.
2. І. Шувар. Біологічні та екологічні особливості вирощування ріпаку. Журнал «Агробізнес Сьогодні» від 20.08.2015 р. URL: <https://agro-business.com.ua/agro/ahronomiia-sohodni/item/575-biologichni-ta-ekologichni-osoblyvosti-vyroshchuvannia-ripaku.html>.
3. Vasyl Halkin «The Role of Ukraine in Ensuring Global Food Security: Current Challenges and Prospects», 2024, DOI: <https://doi.org/10.33002/nr2581.6853.0703ukr20>.
4. Родін В. С. Виробництво та експорт біопалива як інструмент забезпечення продовольчої безпеки України. Продовольча безпека України в умовах війни і післявоєнного відновлення: глобальні та національні виміри. Міжнародний форум : доповіді учасників міжнародної науково-практичної конференції, 01-02 червня 2023 р., м. Миколаїв / Міністерство освіти і науки України ; Миколаївський національний аграрний університет. Миколаїв : МНАУ, 2023. 402 с.

Annotation. Agroecological aspects of rapeseed cultivation do not in any way contradict the requirements of nature protection. Rapeseed is a leading oilseed crop for food and technical purposes, which, like crop production in general, contributes to providing the population with food, livestock farming with feed, industry with raw materials, and foreign trade with export goods. In addition, rapeseed is one of the main raw materials for the production of biodiesel. For agrarian business, rapeseed is a profitable crop; in the future, ecological approaches to growing such a crop will also contribute to the development of production.

Key words: rapeseed cultivation, ecology, raw materials, oilseed crops.